

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Польське Товариство педагогіки філософічної
імені Броніслава Ф.Трентовського (ТРФ)
Національна академія педагогічних наук України,
Відділення загальної педагогіки та філософії освіти
Інститут вищої освіти НАПН України
Кафедра філософії**

За підтримки
**МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ
«ФОНД ОЛЕКСАНДРА ФЕЛЬДМАНА»**

**МАТЕРІАЛИ ХІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО – ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ОСВІТА І ДОЛЯ НАЦІЇ»
Виховання громадянина в демократичних суспільствах:
європейський та український досвід**

(17-19 травня 2018 року)

Харків
ХНПУ
2018

The relationship between migration and its processes and impact on individuals and their development of psychological or psychiatric conditions is a complex one and deserves to be teased out. Within the process of migration, where possible in prospective studies, it is important to study the pre-migratory phase, the preparatory phase, and the personality of the individual, the amount of social support and network and preparation for the process of migration. Subsequently, the process of migration itself and the migratory and post-migratory stresses may need to be studied. These should include life events, racial and socio-economic discrimination and factors such as housing, employment, status, *etc.* Furthermore, cultural identity and measures of acculturation will be worth assessing to understand the stresses and supports an individual feels and how these interact with other life events. Achievement *versus* expectation, self-esteem, ethnic density and cultural patterns of development and attachment and periods of separation from one or both parents deserve to be studied further. Biological factors such as neurodevelopmental anomalies must be studied further in general populations to ascertain the rates of biological assault and must be correlated with social disadvantage.

References:

- Maria Caterina La Barbera Identity and Migration: An Intraduction / MC La Barbera – Switzerland : Springer International Publishing, 2015 – 270 p.
- Dinesh Bhurga Migration, distress and cultural identity / Dinesh Bhurga – Oxford : British Medical Bulleting, 2004 – 12 p (129-141).
- Дольская О. А. Человек в современном мире: на пути к новой парадигме образования : монография / О.А. Дольская, А.В. Голозубов, О.Н. Городыская. – Харьков : НТУ "ХПИ", 2016. – 216 с.

**УПРОВАДЖЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ
ЧЕРЕЗ ДІЯЛЬНІСТЬ ШКІЛЬНОГО ЄВРОКЛУБУ
(З ДОСВІДУ РОБОТИ ЄВРОКЛУБУ «БДЖІЛКА»
ХАРКІВСЬКОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ШКОЛИ № 73)
Н.Д.Подчерняєва, м.Харків**

Громадянське виховання старшокласників покликане закладати основу демократичного світогляду, формувати поняття про права та обов'язки людини, навчати відстоювати свої права, виявляти толерантність до поглядів

іншої людини, вирішувати соціальні питання демократичними методами. Головна мета громадянського виховання сучасності, за визначенням О. Сухомлинської, – підготовка молоді «до життя у громадянському демократичному суспільстві, взаємопов'язаному світі; визнання й прийняття цінностей, що є головними, визначальними для даного суспільства» [2, с. 3]. Такої ж точки зору дотримується П. Вербицька, яка акцентує увагу на засвоєнні фундаментальних понять суспільства, його цінностей [1, с. 39 – 44].

В умовах глобалізації людського суспільства громадянське виховання передбачає набуття навичок участі в громадському житті через практичний досвід співпраці з місцевою громадою (школа, вулиця, мікрорайон, населений пункт) та владними структурами, здобуття досвіду демократичної поведінки в розв'язанні соціально важливих проблем. Це може відбуватися як у рамках освітнього процесу, так і бути складовою роботи молодіжних громадських організацій, клубів тощо.

Науковцями розроблені методичні аспекти громадянського виховання: Ю. Завалевським досліджено формування громадянської спрямованості особистості в позаурочній роботі; Ю. Олексіним – методичні засади формування рис громадянськості старшокласників у процесі навчання історії; Т. Смагіною представлена методика формування громадянської компетентності на уроках правознавства. Водночас проблема впровадження громадянського виховання старшокласників через діяльність шкільного євроклубу досліджена недостатньо.

Прикладом виховання громадянина, здатного жити в полікультурному суспільстві, який знає свої права і обов'язки, уміє впливати на зміни в суспільстві може слугувати досвід діяльності євроклубу «Бджілка» Харківської спеціалізованої школи № 73. З 2005 року заклад брав участь в регіональному експерименті під науковим керівництвом Харківського обласного науково-методичного інституту безперервної освіти за темою «Громадянська освіта учнів ХСШ № 73». Робота велась за трьома напрямками:

*XIX Міжнародна науково-практична конференція «Освіта і доля нації»,
м.Харків, 2018*

- *викладання предметів з громадянсько-правової освіти за рахунок годин варіативної складової навчального плану: «Толерантність» (6 клас); «Права дитини» (7 клас); «Практичне право» (8 клас); «Основи правознавства» (9 клас); «Права людини» (10-11 класи). Крім того, у межах громадянського виховання викладались такі предмети та курси: етика; європейські студії; Харківщинознавство; людина і суспільство; основи філософії; основи економіки; основи естетики; народознавство; основи інформатики; Інтернет; інформаційні технології;*

- *створення діяльнісного середовища для набуття позитивного досвіду соціальних дій. За ініціативи учителя історії та права І.Мазур у 1999 році у школі розпочало роботу дитяче об'єднання – Центр прав дитини, що включав у себе команду волонтерів «Ми разом!», лабораторію соціологічних досліджень, консультаційний пункт з правових питань «Шкільний адвокат», а згодом (з 2005 року) став структурною частиною євроклубу «Бджілка». Центр став осередком корисних справ, дав можливість старшокласникам реально впливати на політику закладу. Центр прав дитини діяв на демократичних засадах, мав президента. Євроклубівці взяли участь у проектах різних рівнів: «Громадянин», «Рівний – рівному про права дітей», «Права дітей у притулку», «Дитина та її права», «Ні!» – дитячій експлуатації», «Подаруй радість дітям», «Євросоюз учора і сьогодні», «Європа проти наркотиків», «Модель ЄС», «Всесвітня Мережа День Землі», «Геноцид та його найбільш жахлива форма Голокост як попередження наступним поколінням»; у волонтерському русі «Ми разом!», у всеукраїнському семінарі-тренінгу «Практичне право», у Польсько-українському семінарі «Шкільні Євроклуби в школах Польщі та України», у програмі розвитку ООН «Створення захищеного середовища для молоді України».*

- *організація шкільного життя, що сприяє демократичній поведінці учасників освітнього процесу (місячники правових знань, проведення заходів громадянсько-правового спрямування – День толерантності, День Землі, тиждень європейських студій в школі, місячник правових знань, дебати, тренінги,*

круглі столи, зльоти волонтерів; робота органів самоврядування закладу – рада закладу, батьківський комітет, піклувальна рада, педагогічна рада, профспілки, батьківські збори).

Отже, результатами запровадження громадянського виховання стало зменшення кількості правопорушень та конфліктних ситуацій у закладі; збільшення кількості соціально активних старшокласників та учасників освітнього процесу, охоплених правовою освітою. Зросла кількість випускників, що вступають до вишів правового напрямку.

Перспективами подальших наукових пошуків може бути вивчення питання розвитку партнерських стосунків шкільних євроклубів України та країн Європи.

Література

1. Вербицька П. В. Понятійний апарат громадянського виховання особистості / П. В. Вербицька // Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. – 2009. – № 43. – С. 39 – 44.
2. Сухомлинська О.В. Громадянське виховання: спадщина і сучасність / О. Сухомлинська // Управління освітою. – 2005. – № 24, грудень – С. 3.

ЭТИЧЕСКИЕ ПРИОРИТЕТЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СТРАТЕГИИ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

О.П.Проценко, г.Харьков

Воспитательно-образовательная стратегия предполагает в качестве своей определенной цели приобщение к нормам общественной морали учащихся вузов. Она носит не прямой, а опосредованный характер, включаясь в процесс освоения научными знаниями, овладения профессией и навыками делового общения. Этические приоритеты в образовательной стратегии высшей школы представляют собой систему ценностно-оценочных смыслов морали и набор императивных указаний, направленных на эффективность коммуникативных практик в пространстве делового общения, связанного с будущей профессиональной деятельностью студентов. Это актуально в осуществлении таких процессов, которые имеют первостепенное